

N:o 4.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen om förändrad lydelse af § 4 i nådiga förordningen angående villkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 24 maj 1895; gifven Stockholms slott den 30 november 1900.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för denna dag vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att besluta, att § 4 i nådiga förordningen angående villkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 24 maj 1895 skall erhålla följande förändrade lydelse:

1. Ej må någon tillhandagå allmänheten med anskaffande af bränvin i mindre belopp än han sjelf eger försälja.
2. Ej heller må innehafvare af rättighet till försäljning af bränvin låta vare sig mot efterkraf för köpeskillingen eller genom ombud å annat ställe än det, der han sin försäljningsrätt utöfvar, till köpare utlemna bränvin i mindre belopp än 250 liter.

Har innehafvare af rättighet, hvarom ofvan säges, till annat ställe än det, der han sin försäljningsrätt utöfvar, under sin egen adress försänt eller låtit försända bränvin i mindre belopp än 250 liter och låter han annan person mot postförskott bekomma skriftlig handling, innefattande bemyndigande att hos den, som bränvinet mottagit, afhemta detsamma, vare det, der sådant afhemtande sker, ansedt såsom om bränvinet blifvit af rättighetsinnehafvaren genom ombud å det ställe, der afhemtandet sker, till köparen utlemnadt.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

Under Hans Maj:ts

Min Allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF.

Hans Wachtmeister.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Kongl.
Höghet Kronprinsen Regenten i statsrådet å Stockholms
slott den 30 november 1900.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre VON OTTER,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: WIKBLAD,
ANERSTEDT,
herr VON KRUSENSTJERNA,
grefve WACHTMEISTER,
CLAËSON,
DYRSSEN,
CRUSEBJÖRN,
ODELBERG,
HUSBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet grefve Wachtmeister
anförde:

I § 4 af nådiga förordningen angående villkoren för försäljning
af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den
24 maj 1895, sådan denna § lyder enligt nådiga kungörelsen den 25
september 1897, stadgas som följer:

1. Ej må någon tillhandagå allmänheten med anskaffande af
bränvin i mindre belopp än han sjelf eger försälja.
2. Ej heller må innehafvare af rättighet till försäljning af brän-
vin låta vare sig mot efterkraf för köpeskillingen eller genom ombud

å annat ställe än det, der han sin försäljningsrätt utöfvar, till köpare utlemna bränvin i mindre belopp än 250 liter.

I underdånig skrifvelse den 21 mars 1899 har Riksdagen anført, att stadgandet i mom. 2 af berörda §, enligt hvad i en vid samma års riksdag väckt motion erinrats, hade börjat kringgås på det sätt, att vid försäljning af spritdrycker till någon å annan ort bosatt reqvirent varan adresserades i afsändarens eget namn, hvarjemte fullmagt mot postförskott, motsvarande det belopp, reqvirenten hade att för varan betala, tillsändes denne, som derefter utlöste fullmakten samt under återopande af densamma utqvitterade varan. Om icke förbud blefve stadgadt häremot, komme enligt motionärens påstående försäljningen af spirituösa drycker mot postförskott att tilltaga och dryckenskapen att i hög grad befrämjas synnerligast bland den arbetande klassen på större arbetsplatser. Det syntes icke heller, enligt Riksdagens åsigt, kunna bestridas, att försäljningen af spirituösa drycker mot postförskott innebure ett uppenbart kringgående af bränvinsförsäljningsförordningens omförmälda föreskrifter, med hvilka tydligen åsyftats att i möjligaste mån främja de enskilda kommunernas sträfvan att hvar inom sitt område motarbeta missbruket af spirituosa. Efter motionärens uppgifter att döma syntes användningen af det anmärkta tillvägagåendet redan hafva, åtminstone på vissa orter, vunnit en betänklig utsträckning. Det syntes emellertid vara tvifvelaktigt, huruvida ett enkelt förbud mot försäljning af spirituosa i mindre kvantiteter mot postförskott skulle kunna göras effektivt; möjligen skulle deremot det afsedda målet kunna vinnas på annan väg, då den, som på grund af fullmagt uttogte ett i afsändarens namn afsändt parti spirituosa, i sjelfva verket syntes vara att anse såsom afsändarens ombud för varans utlemnande. Utan att dock vilja härutinnan uttala någon bestämd åsigt anhöll Riksdagen, att Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa undersökning rörande de omförmälda missförhållandena samt till Riksdagen inkomma med förslag till den ändring i nådiga förordningen angående villkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker, hvartill undersökningen möjligen kunde gifva anledning.

Efter särskilda nådiga remisser hafva öfverståhållarearbetet och Kongl. Maj:ts befallningshafvande i rikets samtliga län inkommit med underdåniga yttranden öfver berörda framställning. Af dessa yttranden inhemtas, att, såvidt genom verkställda undersökningar kunnat utrönas, det ifrågavarande försäljningssättet vunnit stor utsträckning inom Norrbottens län, der det isynnerhet användes af personer, som

yrkesmessigt bedrefve oloflig bränvinsförsäljning, äfvensom inom en socken i Vesterbottens län, der det vore mycket vanligt och skedde i vidsträckt omfattning. Inom Upsala, Blekinge, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Elfsborgs, Vermlands, Vestmanlands, Kopparbergs och Gefleborgs län hade visserligen dylik försäljning förekommit, men endast i ringa eller till och med ytterst ringa omfattning. Öfverståthållareembetet och Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vesternorrlands och Jemtlands län hafva icke yttrat sig om förekomsten af ifrågavarande försäljningssätt och i öfriga län synes det alls icke förekomma.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Upsala län betviflar, att ett förbud mot försäljning af spirituosa mot postförskott skulle råda bot mot de anmärkta missförhållandena, hvilka syntes kunna lika väl stälfjas genom tillämpning af gällande lagstadganden, ty då den, som mot postförskott löste fullmagt från afsändaren och med stöd deraf utqvitterade varan, otvifvelaktigt vore afsändarens ombud och då enligt stadgandet i 4 § 2 mom. i försäljningsförordningen innehafvaren af rättighet till försäljning af bränvin ej finge genom ombud å annat ställe, än der han sin försäljningsrätt utöfvade, till köpare utlemna bränvin, borde det icke möta afsevärd svårighet att i förekommande fall åstadkomma sådan bevisning om den skedda försäljningen, att vederbörande afsändare kunde träffas af stadgadt straff; den ifrågasatta lagbestämmelsen vore därför icke behöflig. I denna åsigt om obehöfligheten af den ifrågasatta lagbestämmelsen instämma Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Örebro och Jemtlands län, af hvilka den senare anser, att bästa korrektivet mot ifrågavarande missförhållande vore att söka i en kraftig och fördomsfri tillämpning af gällande lag.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Södermanlands samt Göteborgs och Bohus län anse icke heller något behof af ytterligare lagstiftningsåtgärder i ämnet förefinnas, enär postförskott ju icke vore annat än ett efterkraf på posten samt postförskottsbeloppet, fastän försändelsen endast innehölle en fullmagt till bränvinets uttagande, väl måste anses utgöra köpeskillingen för bränvinet och således lagen, rätt tillämpad, redan i sin nuvarande affattning innebure ett korrektiv mot ifrågavarande kringgående. Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Södermanlands län tillägger, att enär, om öfverklagade tillvägagåendet på någon eller några orter börjat användas, det antagligen icke komme att dröja, innan det gjordes till föremål för laga beifran och bedömande, skäl icke förefunnes att ändra lagstiftningen,

förrän det visat sig, att densamma vore i sin nuvarande affattning kraftlös. Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vermlands län erinrar om svårigheten att i lagar och författningar införa stadganden af sådan lydelse, att de icke kunde kringgå, hvilken svårighet syntes tilltaga i samma mån som stadgandena gjordes minutiösa, och gälde detta särskildt om förordningar, hvilka afsåge undantag från de allmänna nationalekonomiska hufvudgrunderna, såsom förhållandet vore med bränvinsförsäljningsförordningen. Då utredning saknades derom, att rättelse i det anmärkta missförhållandet icke kunde vinnas genom åtal vid domstol och då oupphörliga ändringar och tillägg till gällande bränvinsförsäljningsförordning blott till följd af enstaka försök att kringgå densammas föreskrifter icke syntes vara att förorda, åtminstone icke för det närvarande, anser sig Kongl. Maj:ts bemälda befallningshafvande icke kunna tillstyrka bifall till Riksdagens framställning om ändring i nu ifrågavarande lagrum.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Östergötlands län finner sig, enär de verkställda undersökningarne visat, att föreskrifterna i försäljningsförordningens § 4 icke inom länet kringgåts på sätt i Riksdagens skrifvelse antyddes, sakna anledning afgifva något förslag i ämnet och Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län, som håller före, att ett förbud mot ifrågavarande sätt för bränvins afyttrande icke skulle minska tillfällena för befolkningen att åtkomma spirituösa drycker, finner sig visserligen icke i förhållandena inom länet hafva anledning förorda någon bestämmelse i det syfte, Riksdagens skrifvelse angåfve, men anser sig, då förhållandena kunde vara olika å andra orter, icke böra afstyrka en sådan bestämmelse.

Kongl. Maj:ts öfriga befallningshafvande och af dem äfven några som anse det anmärkta försäljningssättet vara straffbart enligt nu gällande bestämmelser, hemställa om vidtagande af antingen nödiga ändringar i förordningen angående försäljning af bränvin eller ock andra åtgärder, hvarigenom det sätt att kringgå gifna föreskrifter, hvarom nu är fråga, må kunna för framtiden förekommas. I detta syfte föreslå Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms, Jönköpings, Vestmanlands och Hallands län förbud att på jernväg eller ångbåt försända bränvin till afsändarens eget mottagande och Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Elfsborgs län, att, när bränvin afsändes till afsändarens eget mottagande, det endast må utlemnas till honom personligen. Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vesternorrlands län föreslår stadgande derom, att spritvaror, när de försändas från en

ort till en annan, skulle åtföljas af förpassning, hvilken borde uppvisas för polismyndigheten i adressorten, innan varan finge utlemnas till adressaten, hvarigenom polismyndigheten finge tillfälle att taga kännedom om köpeaftalets beskaffenhet, varans myckenhet och specifikation samt de personer, mellan hvilka aftalet ingåtts m. m.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Hallands län föreslår, såsom alternativ till ett annat redan omnämndt förslag, att nu ifrågavarande försäljningssätt likställes med försäljning mot efterkraf och att fördenskull till § 4 mom. 2 af bränvinsförsäljningsförordningen fogas ett så lydande tillägg:

Har innehafvare af rättighet, hvarom nu nämnes, till annat ställe än det, der han sin försäljningsrätt utöfvar, under sin egen adress försändt eller låtit försända bränvin i mindre belopp än 250 liter och låter han annan person mot postförskott utbekomma skriftlig handling, innefattande bemyndigande att hos den, som bränvinet mottagit, afhemta detsamma, vare det, der sådant afhemtande sker, ansedt såsom om bränvinet mot efterkraf för köpeskillingen till köpare utlemnats.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Blekinge län, som finner nyss berörda mom. böra förtydligas, anser, att detta lämpligen kunde ske genom inskjutande mellan orden »genom ombud» och »å annat ställe» af orden »eller annorledes», hvarigenom momentet skulle erhålla följande lydelse:

2. Ej heller må innehafvare af rättighet till försäljning af bränvin låta mot efterkraf för köpeskillingen eller genom ombud eller annorledes å annat ställe än det, der han sin försäljningsrättighet utöfvar, till köpare utlemna bränvin i mindre belopp än 250 liter.

Mot en sådan ändring kunde enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes förmenande möjligen invändas, att derigenom i betydlig mån försvårades all handel med spritdrycker i mindre partier från en ort till en annan, men med den i lagstiftningen om försäljning af spritdrycker förherskande grundsatsen att någon vinst för enskilda ej borde af sådan försäljning uppkomma öfverensstämde bäst, att försäljningen i hvarje stad egde rum till stadens och närmast kringliggande landsbygds invånare och att de olika städernas försäljare af spritdrycker, vare sig de utgjordes af bolag eller enskilda, icke med hvarandra konkurrerade.

Öfverståthållareembetet, som finner det vara tvifvelaktigt, huruvida ett enkelt förbud mot försäljning af spirituosa mot postförskott skulle blifva effektivt, enär ett sådant förbud antagligen skulle kunna

lika lätt kringgås som det nu gällande förbudet mot spirituosaförsäljning genom ombud eller mot så kalladt efterkraf, anser, att ändamålet med stadgandet i § 4 mom. 2 i försäljningsförordningen skulle kunna säkrast och fullständigast vinnas på det sätt, att åt denna bestämmelse gäfvos en så vidsträckt affattning, att densamma komme att utgöra laga hinder för innehafvare af spirituosaförsäljningsrättighet att på hvad sätt det vara månde låta minuterings- eller utskänkningsvis tillhandahålla köpare spirituosa under omständigheter, af hvilka uppenbarligen framginge, att varan endast skenbart försåls å det ställe, der försäljningsrättigheten finge utöfvas, men i verkligheten afyttrats annorstädes; och föreslår Öfverståthållareembetet därför att följande lydelse måtte gifvas åt berörda mom:

I mindre belopp än tvåhundra femtio liter må ej heller innehafvare af rättighet till försäljning af bränvin låta å annat ställe än det, der han utöfvar sin försäljningsrättighet, till köpare utlemna bränvin mot efterkraf eller postförskott för köpeskillingen eller genom ombud eller eljest vare sig omedelbart eller medelbart, så att köpet måste antagas hafva egt rum annorstädes än der försäljningsrättigheten får utöfvas.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Skaraborgs län betviflar, att försäljning af spritdrycker mot postförskott skulle vara särskildt egnad att främja dryckenskap bland den arbetande befolkningen på större arbetsplatser, men medgifver, att nu ifrågavarande försäljningsätt onekligen innebure ett kringgående af gällande föreskrift, hvilket ej borde tillstädjas. Enda medlet att vinna det afsedda målet finner Kongl. Maj:ts befallningshafvande vara en lagstiftning, hvarigenom vid försäljning mot efterkraf eller postförskott köpet förklarades vara afslutadt först då efterkraf- eller postförskotts försändelsen utlöstes, så att säljaren ansåges hafva sålt varan å det ställe, der utlösandet skedde, och följaktligen gjorde sig skyldig till olofflig försäljning, om han icke innehade rätt till försäljning å samma plats. Vore en sådan rättsgrundsats riktig och borde genom lagbestämmelse befastas, måste emellertid denna lagbestämmelse få sin plats i handelsbalken eller i en blifvande ny lag om köp och byte, när ju tvister rörande försäljning mot efterkraf eller postförskott kunde förekomma vid handel med alla slag af varor och den omständigheten, att varan utgjorde spritdryck, icke alls utöfvade något inflytande på rättsförhållandets beskaffenhet.

Ehuru det af Riksdagen anmärkta sättet för försäljning af spirituosa drycker utom inom Norrbottens län och en socken af Vester-

bottens län ännu icke synes hafva erhållit någon allmännare användning, torde dock häri icke ligga någon giltig anledning att icke redan nu vidtaga åtgärder för att stäfja berörda missförhållande, der det redan vunnit insteg, och för att förekomma, att det vinner ytterligare utbredning. Beträffande då sättet för vinnande af detta mål kan jag, efter öfvervägande af de olika förslag, som i detta afseende blifvit framställda, icke finna annat än att målet bäst och säkrast bör kunna uppnås genom att till förordningen angående försäljning af bränvin förlägga de lagstiftningsåtgärder, som kunna vara behöfliga, för att det skall blifva tydligt, att ifrågavarande försäljningssätt är olagligt; och synes mig detta lämpligen kunna åstadkommas genom att till mom. 2 af 4 § i nämnda förordning foga ett tillägg af innehåll, att det nu anmärkta försäljningssättet skall, såsom det ju också i sjelfva verket är, anses likstaldt med det i samma mom. redan omförmälda fall att någon genom ombud å annat ställe än det, der försäljningsrätten utöfvas, till köpare utlemnar bränvin.

På grund af hvad jag nu anfört, hemställer jag i underdånighet, att Kongl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen att besluta, att § 4 i nådiga förordningen angående villkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 24 maj 1895 skall erhålla följande förändrade lydelse:

1. Ej må någon tillhandaga allmänheten med anskaffande af bränvin i mindre belopp än han sjelf eger försälja.

2. Ej heller må innehafvare af rättighet till försäljning af bränvin låta vare sig mot efterkraf för köpeskillingen eller genom ombud å annat ställe än det, der han sin försäljningsrätt utöfvar, till köpare utlemna bränvin i mindre belopp än 250 liter.

Har innehafvare af rättighet, hvarom ofvan säges, till annat ställe än det, der han sin försäljningsrätt utöfvar, under sin egen adress försändt eller låtit försända bränvin i mindre belopp än 250 liter och låter han annan person mot postförskott bekomma skriftlig handling, innefattande bemyndigande att hos den, som bränvinet mottagit, afhemta detsamma, vare det, der sådant afhemtande sker, ansedt såsom om bränvinet blifvit af rättighetsinnehafvaren genom ombud å det ställe, der afhemtandet sker, till köparen utlemnadt.

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemstält, deruti statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Kongl. Höghet Kronprinsen Regenten

bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen
afåtas af den lydelse, bilagan litt. — vid detta proto-
koll utvisar.

Ex protocollo:

Bengt Oxenstierna.